Мацюк О.О.

аспірант

Тернопільського національного

педагогічного університету

ім. Володимира Гнатюка

СТАН СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Визначається роль та місце ІКТ у структурі професійної підготовки перекладачів, рівні сформованості умінь з використання інформаційних технологій. Досліджено, що їхнє використання забезпечує сприятливі умови для ефективного засвоєння студентами навчальної інформації, оптимізації та інтенсифікації навчального процесу.

The paper defines the role and place of information communicative technologies in the structure of translators' professional training, the levels of formed skills in using information technologies. It shows the advantages of their employment for effective students' learning, improving and intensifying the instruction process.

Комп'ютерні технології навчання сприяють загальній комп'ютеризації освіти і викликали появу комп'ютеризованого вивчення іноземних мов. Результати аналізу наукових джерел свідчать, що в Україні проблема підготовки майбутніх перекладачів до здійснення професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій досліджена недостатньо. Це зумовлює **актуальність** проблеми.

Мета статті – визначити суть і місце інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх перекладачів до професійної діяльності.

Усі дослідники, які займаються проблемою реформування освіти згідно з вимогами інформаційного суспільства, вказують на необхідність оволодіння

інформаційними технологіями.

Зокрема, дидактичні проблеми і перспективи використання інформаційних технологій у навчанні досліджували Н.В. Апатова, В.П. Безпалько, В.Ю. Биков, Р.С. Гуревич, Т.А. Ільїна, М.Ю. Кадемія, В.Е. Краснополь-ський, Ю.І. Машбиць, Е.С. Полат А.П. Єршов, І.В. Роберт, Т.А. Сергєєва, В.Ф. Шолохович, систему підготовки вчителя до використання інформаційних технологій у навчальному процесі та формування основ інформаційної культури запропонували та обґрунтували В.І. Гриценко, М.І. Жалдак, В.М. Монахов, Т.В. Тихонова та інші. Проблему професійної підготовки та організації навчання у вищих навчальних закладах висвітлили у своїх працях М.І. Дяченко, З.Ф. Єсарєва, Л.О. Кандибович, О.Г. Мороз, Л.М. Романишина, В.О. Якунін та інші.

Підвищення вимог до якості професійної підготовки фахівців зумовлює зміни у системі освіти. Вимоги формуються державними інституціями відповідно до потреб сучасного розвитку суспільства, проте зараз все важливішу роль у цьому відіграють роботодавці. За даними О.В. Кареліної [2, 73], опитування роботодавців дозволили зробити такі висновки:

– уміння з інформаційних технологій є необхідним компонентом професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів;

– рівень сформованості умінь з інформаційних технологій у випускників вищих навчальних закладів є недостатнім для конкурентноздатності на ринку праці та професійної діяльності.

Р.С. Гуревич та М.Ю. Кадемія [1, 166] вказують на необхідність формування у випускників ВНЗ умінь з інформаційних технологій і стверджують, що інформаційні технології під час вивчення іноземної мови сприяють:

– індивідуалізації навчальної діяльності, максимальній її самостійності, її творчому характеру;

– максимальній комфортності, відповідності темпу навчальної діяльності індивідуальним особливостям учнів, подоланню комунікативного бар’єра;

– формуванню в учнів комунікативних навичок, культури спілкування;

– формуванню навичок дослідницької діяльності;

– формуванню вмінь добувати інформацію з різноманітних джерел, обробляти, зберігати та передавати її;

– створенню справжнього мовного середовища, насамперед, за рахунок телекомунікаційних контактів з носіями мови; створенню підвищеної мотивації занять мовою та використання цієї мови в реальних міжособистісних навчальних і ділових контактах.

Однак, постає питання готовності нашого суспільство до використання

таких технологій для здобуття освіти. З метою визначення стану використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у процесі підготовки перекладачів до професійної діяльності автором дослідження було проведено констатувальний експеримент, а також низку експериментальних занять із студентами I, III та IV курсів (загальна кількість – понад 200 осіб) Інституту міжнародних відносин Хмельницького національного університету.

У завдання констатувального експерименту, який проводився в три етапи в умовах реального навчального процесу, входило визначення:

- необхідних умінь застосування ІКТ;
- місця ІКТ у професійній перекладацькій діяльності;
- регулярності, частоти використання ІКТ у навчальному процесі;
- рівнів сформованості мотивації до професійної діяльності перекладача засобами ІКТ.

Основними методами дослідження було вибране опитування, анкетування та тестування як найбільш доступні способи збору інформації у більшої кількості респондентів.

На **першому етапі** експерименту серед викладачів та студентів Хмельницького національного університету було здійснено паралельне анкетування (загальна кількість респондентів 274 особи). Анкетування проводилося з метою визначення реальної ситуації щодо використання інформаційно-комунікаційних засобів, зокрема частоти їхнього застосування та причин, що заважають систематичному залученню ІКТ у процесі професійної підготовки перекладачів.

Результати анкетування свідчать, що 100 % викладачів вважають використання ІКТ ефективним засобом інтенсифікації навчального процесу.

Перший етап досліджень показав, що частота використання інформаційно-комунікаційних засобів викладачами один раз на тиждень становить 20 %, один раз на місяць – 56 %, виключено з педагогічного процесу – 24 %. Щодо причин, які заважають активно використовувати ІКТ у навчальному процесі, 63 % респондентів назвали відсутність технічних можливостей та спеціального програмного забезпечення, яке б використовувалося у процесі підготовки перекладачів до професійної діяльності, 26 % назвали причиною незнання принципів відбору документів та складність педагогічних стратегій їхнього використання, 11 % не використовують ІКТ через більші витрати часу для підготовки, складність змісту сюжетів, особливості вимови.

Другий етап констатувального експерименту мав на меті проаналізувати ставлення студентів до ефективності застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Так само як і викладачі, 100 % студентів погодилися, що ІКТ є справді ефективним засобом інтенсифікації навчального процесу, 90 % висловили юажання аби інформаційно-комунікаційні засоби використовувалися якомога частіше як на лекційних, так і практичних заняттях.

З метою визначення функціонального місця ІКТ у структурі професійної

компетентності перекладача, нами також було проведено анкетування студентів.

Під час анкетування було з'ясовано (таблиця 1.1.), що 65,5 % студентів вважали, що ІКТ займають важливе місце у професійній діяльності перекладача. Значне місце ІКТ визначило близько третини студентів, що становить 26,3 %. Для 6,8 % студентів ІКТ посідають мінімально-необхідне місце у структурі професійної діяльності перекладача. І жоден студент не поставив ІКТ на останнє місце. Результати цього анкетування засвідчили, що більшість студентів розуміють необхідність оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями і значущість їхнього застосування у професійній перекладацькій діяльності.

Таблиця 1.1.

Результати анкетування
«Місце ІКТ у структурі професійної компетентності перекладача»
(констатувальний експеримент)

Місце ІКТ	**Результати констатувального експерименту**	
	Абсолютна кількість (Абс)	Відсоток (%)
Останнє	0	0
Мінімально-необхідне	19	6,8
Значне	73	26,3
Важливе	182	65,5
Всього брало участь	274	100

З метою визначення рівня сформованості умінь з ІКТ у майбутніх перекладачів нами під час констатувального експерименту було проведено **тестування.**

Таблиця 1.2

Результати сформованості умінь з ІКТ під час констатувального експерименту

Рівень сформованості умінь з ІКТ	**Результати констатувального експерименту**	
	Абсолютна кількість (Абс)	Відсоток (%)
Низький	157	56,5
Середній	86	30,9
Достатній	19	6,8
Високий	12	4,3

Всього брало участь	274	100

Студенти неодноразово відзначали наявність у себе проблем у подоланні бар'єра використання комп'ютерних технологій у процесі навчання (75 %), недостатність знань з інформатики, що вивчається в «блоці» дисциплін природничо-математичного циклу, а також розуміння необхідності та яскраво вираженого намагання вдосконалювати свої інформаційні вміння і навички роботи на комп'ютері (97 %).

Саме через це студентам 4 курсу спеціальності «Переклад» було впроваджено курс «Комп'ютер у перекладі». Курс «Комп'ютер у перекладі» мав на меті ознайомити студентів із сучасними комп'ютерно-інформаційними та комунікаційними технологіями, основними параметрами електронних словників, довідників, мультимедіа-енциклопедій загального та спеціального призначення, та навчити майбутніх перекладачів користуватися новими інформаційними технологіями, знаходити потрібну інформацію у мережі Інтернет, використовувати програми автоматизованого перекладу, здійснювати редагування чи реферування тексту, в повному обсязі застосовувати знання з ІКТ у перекладацькій діяльності.

На третьому етапі нашого дослідження було проведено низку експериментальних занять з використанням автентичних документів та інформаційно-комунікаційних технологій аби довести, що технології створюють високий рівень мотивації і, як наслідок, покращують результати навчання.

Програмні матеріали (підручники, посібники, збірки граматичних вправ та ін.) є традиційними і створюють основу навчання. Вони є джерелом поступового надбання знань і надовго відкладаються у пам'яті. Пісні, аудіовізуальні документи, газетні статті, фотографії, мультимедійні документи, інформація з Internet та інші автентичні документи обираються з метою розширення світогляду студентів, поповнення їхніх фонових знаннь, максимального наближення до культури народу, мова якого вивчається.

Завданням цього етапу констатувального експерименту було визначення реального стану щодо наявності психофізіологічних характеристик майбутнього фахівця та набутих умінь з використання ІКТ, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності.

Наведемо приклади кількох фрагментів тестів.

Тест 1. Лінгвокраїнознавство. Тема: Визначні місця Лондона. Тривалість відеосюжету 15 хвилин.

Зображення супроводжується дикторським текстом та субтитрами, що полегшує сприйняття інформації.

Завдання 1: максимально використати інформаційний зміст зображення, після перегляду представити різні визначні місця Лондона у порядку їхньої появи на екрані.

Завдання 2: відтворити основні факти, пов'язані з даною пам'яткою культури.

Виконання першого завдання за кількістю правильних відповідей довело порівняно низьку концентрацію уваги. Середній рівень сприйняття повідомлення на слух був досягнутих завдяки наявності друкованого тексту.

Відпрацьовуються уміння: сприймати текст на слух, швидкочитання. Тренується пам'ять, увага, швидкість реакції, гнучкість мислення.

Тест № 2. Переклад автентичного документу (суспільно-політичний текст).

Перше завдання: перекласти статтю за допомогою програми комп'ютерного перекладу.

Друге завдання: здійснити редагування перекладу, застосовуючи знання з теорії та практики перекладу, фонові знання з історії та культури народу, на мову якого здійснюється переклад.

Виконання першого завдання не викликало значних труднощів. Результати другого завдання засвідчили, що у студентів недостатньо сформоване уміння реферування тексту перекладу. Переклад власних назв, абревіатур, слів-реалій викликав певні труднощі. Студенти відчували потребу додаткових знань.

Відпрацьовуються уміння: використовувати програми машинного перекладу, редагувати текст перекладу.

Тест № 3. Переклад автентичного документу (суспільно-політичний текст).

Для подолання труднощів, що виникли під час виконання попереднього тесту, студентам було запропоновано використати електронні словники (Lingvo 12) та електронні довідники, енциклопедії.

Перше завдання: здійснити переклад статті за допомогою програми комп'ютерного перекладу.

Друге завдання: здійснити редагування перекладу, використовуючи електронні словники та довідники, енциклопедії, застосувати програмне

забезпечення для проведення аналізу перекладу.

Використання електронних словників та довідників, енциклопедій дало змогу поповнити фонові знання студентів, більш якісно здійснити переклад автентичного тексту.

Відпрацьовуються уміння: редагувати текст перекладу, використовувати електронні словники та довідники, використовувати великі обсяги інформації, аналізувати та синтезувати інформацію, аналітично мислити, застосовувати програмне забезпечення для проведення аналізу перекладу.

Ми переконані, що використання ІКТ у процесі формування професійної компетентності створює сприятливі умови для розвитку здібності концентрувати увагу, сприймати великий обсяг інформації, розвивати увагу, пам’ять, гнучкість мислення, а також сприяє набуттю таких якостей як широта світогляду, багатство словникового запасу, вільного сприйняття на слух будь-якої інформації іноземною мовою. Систематичне використання інформаційно-комунікаційних технологій створює сприятливі умови для сприйняття автентичних документів, доступ до яких забезпечує мережа Інтернет. Однак, на загальну результативність та ефективність процесу навчання негативно впливають несистематичність, епізодичність використання ІКТ у практичній роботі зі студентами, неактивне використання інформаційно-комунікаційних технологій з боку викладачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2004. – 365 с.
2. Кареліна О.В. Формування умінь з інформаційних технологій у процесі дистанційного навчання студентів вищих економічних навчальних закладів: Дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2005. – 236 с.